

Välfärdsrapport:

Vad blev det för pension?

—

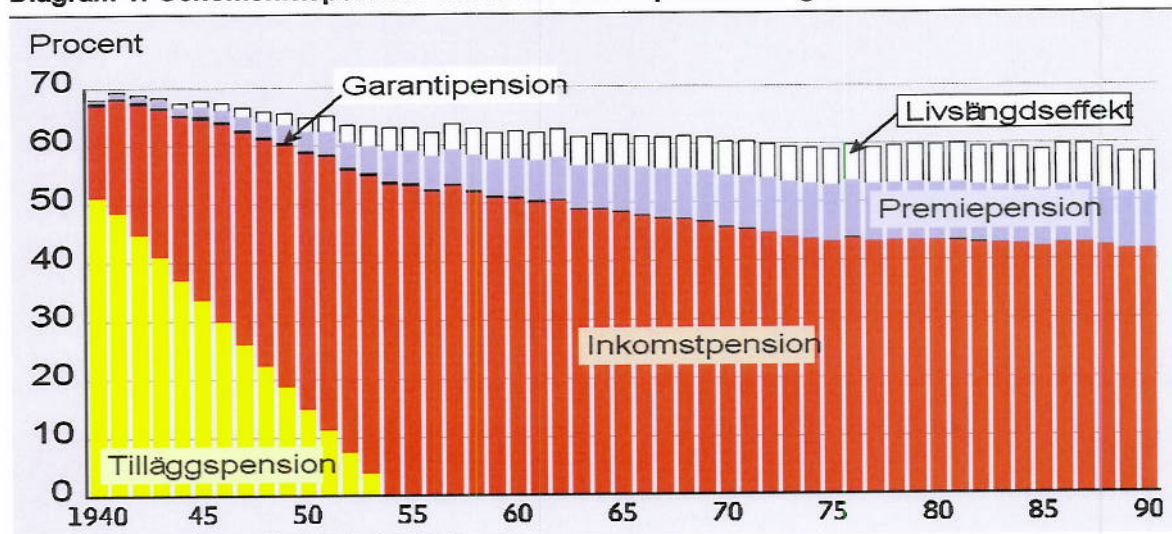
En jämförelse mellan pension och slutlön

Facit på prognos

Nyligen fick 5,6 miljoner svenskar sitt orange pensionskuvert, som innehåller en personlig pensionsprognos från Försäkringskassan och Premiépensionsmyndigheten. Vi är troligen få som upplever denna prognos särskilt uppmuntrande. Som underlag för prognosen används individens faktiska intjänande pensionsrätt och en förväntad inkomstutveckling baserad på den senaste registrerade inkomsten.

I Pensionssystemets årsredovisning som samma myndigheter presenterar varje vår används en annan prognosmodell som utgår från den genomsnittliga pensionsgrundade inkomsten för respektive årskull. Enligt denna prognosmodell kommer 40-talisterna att få en pension som motsvarar mellan 68 till 65 procent av genomsnittsinkomsten om de går i pension vid 65 års ålder. Om de efterföljande generationerna också väljer att gå i pension vid 65 år kommer deras pensionsnivå att minska avsevärt. För 60-talisterna minskar pensionen till 57 procent och för 70-talisterna till 54 procent av genomsnittsinkomsten.¹

Diagram 1: Genomsnittspension vid 65 års ålder i procent av genomsnittsinkomst.

Källa: Pensionssystemets årsredovisning 2004

Träffsäkerheten i denna prognosmodell har diskuterats livligt allt sedan den började användas år 2001. Diskussionen har särskilt gällt lämpligheten i att jämföra pensionen med en genomsnittsinkomst, även kallad livsinkomst. För den

¹ Orange rapport, pensionssystemets årsredovisning 2007, Försäkringskassan och Premiépensionsmyndigheten, se särskilt sidorna 35-38. Se även Pensionssystemets årsredovisning 2001 och 2004, sid 45. Vid beräkningen av genomsnittspensionen utesluts inkomster över intjänandetaket. Skulle även dessa inkomster ingå i beräkningen skulle genomsnittspensionen minska med tio procentenheter.

nyblivne pensionären är den centrala frågan om han eller hon kan bibehålla sin ekonomiska standard som uppnåtts i slutet av sitt yrkesliv. Och inte i relation till en abstrakt genomsnittsstandard. För att möta denna kritik har Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten även utarbetat en prognosmodell där pensionen jämförs med slutlön, det vill säga ett antagande om den genomsnittliga lönen för de fyra sista åren innan pensioneringen. Resultaten från de båda prognosmodellerna överensstämmer väl med varandra. Eller för att citera ansvariga myndigheter: "Det spelar ingen större roll för resultatet vilken definition som används. Således ligger den pensionsnivån som beräknats här nära den ersättningsgrad som skulle ha blivit resultatet om den genomsnittliga inkomsten varje person hade vid åldern 60-64 år använts som jämförelseinkomst."²

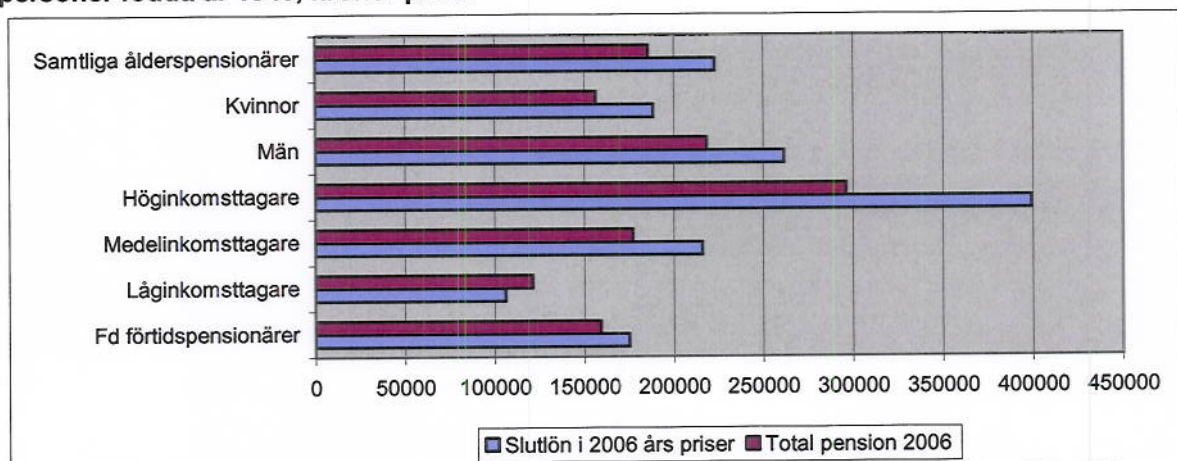
Eftersom de äldsta generationerna som omfattas av det reformerade pensionssystemet nu gått i pension kan vi nu faktiskt ta fram ett facit på hur väl prognoserna har infriats för dem. Folksam har därför gett SCB i uppdrag att genomföra en registerkörning över samtliga personer som är födda år 1940 och som gick i pension år 2005. I och med att den aktuella gruppen människor har gått i pension kan vi fastställa pensionsnivå i förhållande till deras faktiska slutlön. Det vill säga personernas genomsnittliga förvärvsinkomst från de sista fyra åren före pensioneringen. Mot bakgrund av att det allmänna pensionssystemet är premiebestämt så har vi valt att endast ta med individer som är födda i Sverige eller har ett invandringsår som ligger minst 30 år bakåt i tiden. Totalt ingår 65 140 individer i undersökningen. Utöver allmän pension kartlägger vi även tjänstepension, privat pension, bostadstillägg och arbetsinkomster som individerna har fått året efter att de gick i pension.

² Orange rapport, Pensionssystemets årsredovisning 2008, Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten.

Mer i pension än i lön

Den genomsnittliga totala pensionen för personer födda år 1940 uppgick till 15 500 kronor i månaden vilket motsvarar 83 procent av deras slutlön. Personer som var låginkomsttagare innan de blev pensionärer fick en förbättring av sin ekonomiska situation när de blev pensionärer. Deras pension motsvarar 114 procent av deras slutlön. Huvuddelen av låginkomsttagarna är kvinnor, 73 procent. Medelinkomsttagarna har en total pension som motsvarar 82 procent av deras slutlön och för höginkomsttagarna är motsvarande andel 74 procent. En fjärdedel av låginkomsttagarna får dessutom bostadstillägg, vilket förstärker deras ekonomiska situation ytterligare. Motsvarande andel bland medelinkomsttagarna är 7 procent och 0,5 procent bland höginkomsttagarna.

Diagram 2: Total pension jämfört med slutlön i kronor och 2006 års priser, personer födda år 1940, kronor per år

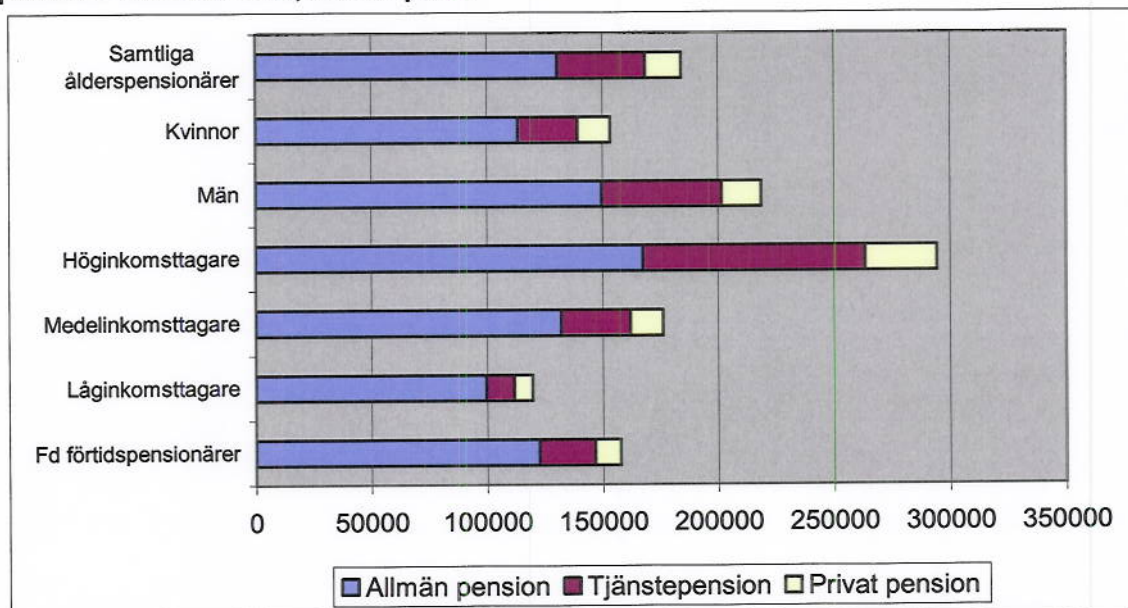
Källa: SCB/Folksam

Tabell 1: Andel pensionärer med bostadstillägg och genomsnittsbelopp i kronor, personer födda år 1940.

	Andel med bostadstillägg	Belopp per år, 2006
Fd förtidspensionärer	20	23 000
Låginkomsttagare	24	25 500
Medelinkomsttagare	7	14 100
Höginkomsttagare	0,5	8 700
Män	6	20 500
Kvinnor	13	21 300
Samtliga ålderspensionärer	10	21 100

Den allmänna pension, det vill säga inkomstpension, tilläggspension och premiepension motsvarar i genomsnitt 59 procent av slutlönen.³ Alltså väsentligt lägre än vad Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten förutspådde i sin prognos. För låginkomsttagarna motsvarar den allmänna pensionen 94 procent av slutlönen. Motsvarande andel för medelinkomsttagarna är 61 procent och för höginkomsttagarna 42 procent.

Diagram 3: Sammansättning av den totala pensionen i kronor och 2006 års priser, personer födda år 1940, kronor per år

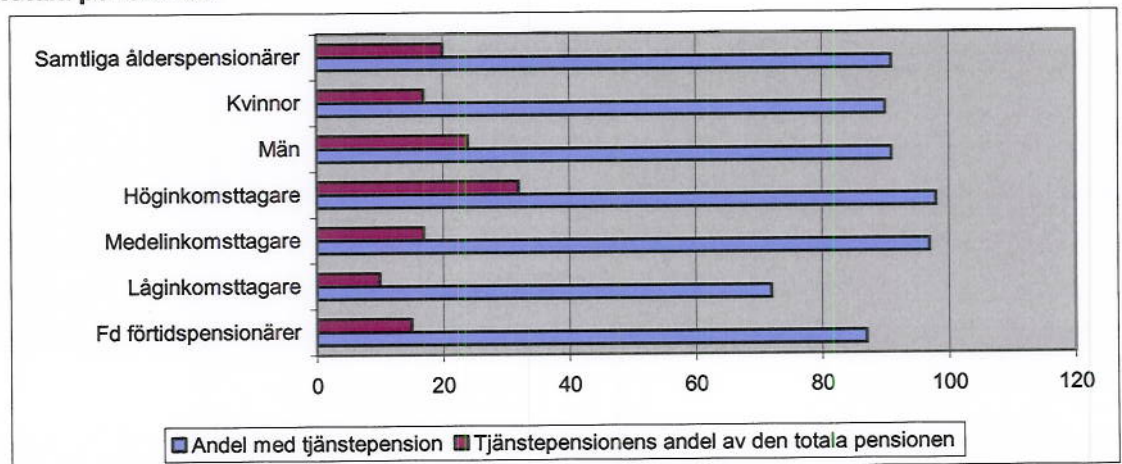
Källa: SCB/Folksam

³ Beräkningen baseras på pensionärernas samtliga inkomster, även de över intjänandetaket. Om den sammanlagda pensionen (allmänpension, tjänstepension och privat pensionssparande) enbart jämförs med inkomster under intjänandetaket skulle kompensationsgraden uppgå till hela 90 procent, vilket knappast motsvarar den faktiska relationen mellan lön och pension. Ifall inkomster över tak utlämnas i beräkningen blir resultatet följande: Genomsnittinkomsten för samtliga 65 143 pensionärer uppgick till 207 800 kronor per år i 2006 års priser och deras allmänna pension uppgick till 130 600 kr per år i 2006 års priser. Det ger en kompensationsgrad på 62,8 procent, det vill säga mycket nära kompensationsgraden för medelinkomsttagarna som uppgick till 61 procent. Men väsentligt lägre än de 68 procent som redovisades i pensionssystemets årsredovisning 2004, som var jämförelseåret för undersökning. Se bilagan.

En tredjedel av låginkomsttagarna saknar tjänstepension

Årsbeskedet i orange kuvertet inleds med att göra läsaren uppmärksam på att de flesta får tjänstepension från sin arbetsgivare. Hur många de flesta verkligen är har hitintills ingen med någon större exakthet kunnat säga. Vår undersökning av 1940 års pensionärer visar att 91 procent har en tjänstepension och att den utgör i genomsnitt 20 procent av den totala pensionen. Andelen med tjänstepension är lika mellan kvinnor och män. Däremot är det betydligt vanligare med tjänstepension bland hög- och medelinkomsttagarna där nästan 98 procent har en sådan pension. Medan motsvarande andel endast är 72 procent bland låginkomsttagarna. För höginkomsttagarna utgör tjänstepensionen 32 procent av deras totala pension och motsvarande andel för medelinkomsttagarna är 17 procent och för låginkomsttagarna 10 procent.

Diagram 4: Andel (procent) pensionärer med tjänstepension och dess andel av den totala pensionen.

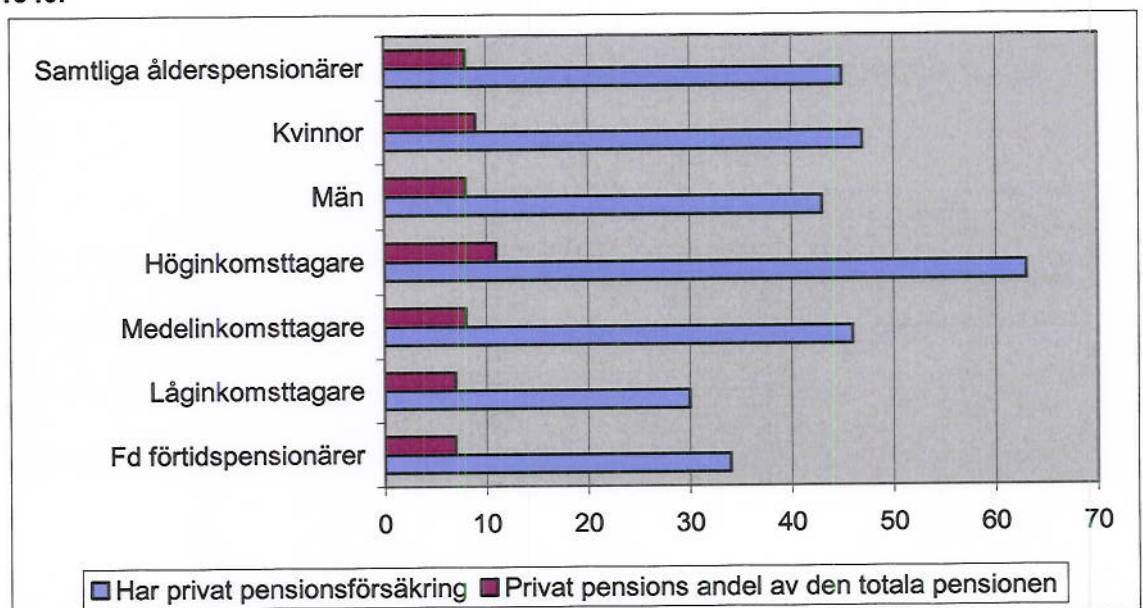

Källa: SCB/Folksam

Nästan hälften har en privat pensionsförsäkring

Pension från privata pensionsförsäkringar spelar en betydande roll för många av 1940 års pensionärer. Närmare 45 procent förstärker sin hushållskassa med en sådan pension. Andelen uppgår till 63 procent bland höginkomsttagarna, 46 procent hos medelinkomsttagarna och 30 procent bland låginkomsttagarna. I genomsnitt utgör den privata pensionen 8 procent av den sammanlagda pensionen hos dessa personer.

Diagram 5: Andel (procent) personer som får ersättning från privat pensionsförsäkring och dess andel av den totala pensionen, personer födda år 1940.

Källa: SCB/Folksam

En tredjedel av 1940-års pensionärer fortsatte att arbeta året efter att de hade gått i pension. Andelen är högst bland höginkomsttagarna där 53 procent hade inkomst från arbete. Motsvarande andel bland medelinkomsttagare är 31 procent och 20 procent bland låginkomsttagare. Den genomsnittliga arbetsinkomsten uppgick till 23 000 kronor per år.

Vi har särredovisat personer som fyra år före pensioneringen hade hel sjukersättning. Denna grupp utgör 33 procent av samtliga personer som fick hel ålderspension år 2005. Deras totala pension motsvarar 91 procent av deras tidigare ersättning. Och 87 procent av gruppen har tjänstepension och 34 procent har en privat pension.

Lägre pension kan kompenseras med mer arbete och sparande

Sammanfattningsvis kan vi konstatera dels att det stora flertalet av 1940-års pensionärer har kunnat bibehålla sin ekonomiska standard de hade innan de blev pensionärer. Dels att Försäkringskassans och Premiepensionsmyndighetens prognosmodell, som används i Pensionssystemets årsredovisning, tycks överskatta kompensationsgraden i den allmänna pensionen. Det betyder att kommande generationer måste räkna med en väsentlig lägre pensionsnivå än 40-talisterna om de vill eller måste gå i pension vid 65 års ålder. Är man född på 70-talet eller senare kommer den allmänna pensionen i bästa fall motsvara hälften av slutlönen. Högre pensionsålder och ökat sparande är då alternativet för att bibehålla standarden.

En allmän rekommendation till alla som är födda efter 1960-talet kan därför sammanfattas i följande punkter:

- Se till att arbeta på företag med kollektivavtal eller motsvarande privata pensionsförmåner.
- Förhandla med arbetsgivaren om extra pensionssparande genom så kallad löneväxling.
- Skaffa ett kompletterande sparande, exempelvis pensionsförsäkring, fonder eller amortera på bostaden.
- Är man egen företagare bör man teckna "hängavtal" hos försäkringsbolag som sköter de kollektivavtalade pensionsförsäkringarna eller en privat pensionsförsäkring.

Personer födda 1940 som gick i pension 2005
 Deras inkomst de sista åren före pension samt inkomst från pension och arbete år 2006

	Antal personer ¹		Inkomst 2000-2004 ²		Personer med värde		Deklarerad pension ³ 2006		Personer med värde Antal	
	Födda 1940	Hel pension vid 65 år ⁷	Ej hel pension vid 65 år ⁸	Med hel ålderspension från och med 65 år ⁹	varav kvinnor	varav män	varav låginkomsttagare ¹⁰	varav medelinkomsttagare ¹¹		varav höginkomsttagare ¹²
	83 502	235 737	214 128	82 619	238 256	215 300	186 989	167 719	82 802	
	73 287	225 095	207 782	72 526	227 457	208 802	187 171	167 471	73 283	
	10 215	312 086	271 137	10 093	315 858	272 725	185 685	171 000	9 519	
	65 143	222 926	206 955	64 431	225 389	208 052	185 812	167 244	65 140	
	34 503	188 582	181 997	33 952	191 642	183 285	156 677	144 347	34 502	
	30 640	261 600	237 089	30 479	262 981	237 641	218 620	193 301	30 638	
	17 048	106 163	114 106	16 336	110 791	116 506	121 316	115 852	17 047	
	35 431	216 081	213 702	35 431	216 081	213 702	177 359	170 954	35 429	
	12 664	399 259	340 158	12 664	399 259	340 158	296 284	262 454	12 664	
	21 595	175 220	166 533	21 574	175 390	166 596	159 328	148 562	21 594	

1. Personer födda 1940 och som har ett invandringsår som ligger minst 30 år bakåt i tiden eller som saknar år för invandring (födda i Sverige).

2. Sammanräknad förvärsinkomst, genomsnitt för åren 2000 - 2004, i 2006 års priser.

3. Allmän pension och tjänstepension, samt privat pension och livränta enligt deklARATION.

4. Allmän pension enligt kontrolluppgifter

5. Tjänstepension enligt kontrolluppgifter.

6. Privat pensionsförsäkring och livränta enligt deklARATION.

7. Personer födda 1940 med hel ålderspension vid 65 år, även personer som tog ut pension före 65 års ålder

8. Personer som är födda 1940 och har varierande grad av ålderspension, dock ej det som definierats som hel pension

9. Personer födda 1940 som har grad av pension lika med 1/1 från inkomstspension och tilläggspension och premiepension eller garantipension år 2006. Vid 64 års ålder är grad av pension lika med noll från inkomstspension och tilläggspension och premiepension och garantipension.

10. Under gränsen för den första kvartilen (p 25, 157 722 kr) för personer 24-64 år utifrån inkomster 2000-2004.

11. Inkomster mellan gränsen för den första (p 25, 157 722 kr) och för den tredje (p 75, 286 334 kr) kvartilen för personer 24-64 år utifrån inkomster 2000-2004.

12. Över gränsen för den tredje kvartilen (p 75, 286 334 kr) för personer 24-64 år utifrån inkomster 2000-2004.

Källa: Inkomstregistret

de	Allmän pension ⁴ 2006				Tjänstepension ⁵ 2006				Annan pension ⁶ 2006				
	Personer med värde		Personer med värde		Personer med värde		Personer med värde		Samtliga				
	Medelvärde	Median	Medelvärde	Median	Medelvärde	Median	Medelvärde	Median	Medelvärde	Median			
188 570	168 390	126 412	127 932	80 862	130 539	129 684	42 101	25 980	75 315	46 678	28 392	16 938	0
187 181	167 472	130 008	128 160	73 287	130 008	128 160	39 457	25 668	66 591	43 425	27 808	16 099	0
199 262	179 770	100 618	125 568	7 575	135 684	142 392	61 069	29 652	8 724	71 506	35 155	22 960	0
185 820	167 244	130 595	128 460	65 143	130 595	128 460	38 042	25 534	59 039	41 975	27 669	15 496	0
156 682	144 347	113 516	109 824	34 503	113 516	109 824	25 828	20 322	31 019	28 729	22 248	14 165	0
218 634	193 307	149 826	151 548	30 640	149 826	151 548	51 795	31 441	28 020	56 638	33 204	16 995	0
121 323	115 860	99 793	97 380	17 048	99 793	97 380	11 931	8 568	12 310	16 523	13 656	7 967	0
177 369	170 964	132 225	131 712	35 431	132 225	131 712	29 876	27 234	34 373	30 796	27 729	13 652	0
296 284	262 454	167 498	175 956	12 664	167 498	175 956	96 038	60 446	12 356	98 432	61 958	30 792	14 688
159 335	148 562	122 647	118 656	21 595	122 647	118 656	24 069	19 729	18 763	27 701	22 536	10 883	0

				Bostadstillägg för pensionärer 2006				Arbetsinkomst 2006							
Personer med värde				Personer med värde				Personer med värde							
Antal	Medelvärde	Median		Samtliga	Medelvärde	Median	Antal	Medelvärde	Median	Samtliga	Medelvärde	Median	Antal	Medelvärde	Median
38 247	36 981	23 889		20 826	18 582	18 582	7 081	20 826	18 582	36 461	0	0	30 260	103 115	40 337
33 395	35 330	23 266		20 929	18 712	18 712	6 903	20 929	18 712	22 600	0	0	23 852	72 248	28 000
4 852	48 339	29 472		16 842	14 242	14 242	178	16 842	14 242	135 906	30 000	30 000	6 408	218 007	193 400
29 370	34 371	22 825		21 056	18 888	18 888	6 335	21 056	18 888	22 619	0	0	21 131	72 331	27 712
16 229	30 115	20 920		21 288	19 379	19 379	4 559	21 288	19 379	14 944	0	0	9 734	55 032	21 850
13 141	39 627	25 636		20 462	17 649	17 649	1 776	20 462	17 649	31 262	0	0	11 397	87 105	34 309
5 038	26 959	17 904		25 521	24 422	24 422	3 877	25 521	24 422	5 991	0	0	3 264	37 357	13 942
16 349	29 586	20 196		14 146	12 596	12 596	2 398	14 146	12 596	16 305	0	0	11 144	53 864	23 411
7 983	48 847	34 497		8 741	6 684	6 684	60	8 741	6 684	62 669	1 200	1 200	6 723	119 920	56 000
7 320	32 105	19 553		22 986	21 365	21 365	4 185	22 986	21 365	2 197	0	0	2 346	26 086	7 141

Personer födda 1940 som gick i pension 2005

Deras inkomst de sista åren före pension samt inkomst från pension och arbete år 2006

Inkomst över inkomstbasbelopp * 7,5 är satt till inkomstbasbelopp * 7,5

	Antal personer ¹	Inkomst 2000-2004 ²	
		Samtliga	
		Medelvärde	Median
Med hel ålderspension från oc	65 143	207 829	206 955
varav kvinnor	34 503	184 047	181 997
varav män	30 640	234 610	237 089